

Historia firmy FAMA Sp. z o.o.

Słowa kluczowe

FAMA Sp. z o.o., Gniew, historia w ciągu wieków, obecna funkcja

Streszczenie

W miejscu dzisiejszej FAMY rozpoczął działalność w 1852r. niewielki zakład rzemieślniczy w Gniewie, którego głównym asortymentem były maszyny i urządzenia dla rolnictwa. Prócz tego wykonywane były usługi związane z naprawami tych maszyn. Dynamiczny rozwój zakładu następuje po II wojnie światowej. Zakład produkuje urządzenia dla przemysłu morskiego zarówno na rynek krajowy jak i zagraniczny, dla górnictwa oraz przemysłu lądowego. Efektem transformacji ustrojowej były działania związane z restrukturyzacją i powstaniem w 2004 r. firmy FAMA Sp. z o.o.

1. Wstęp

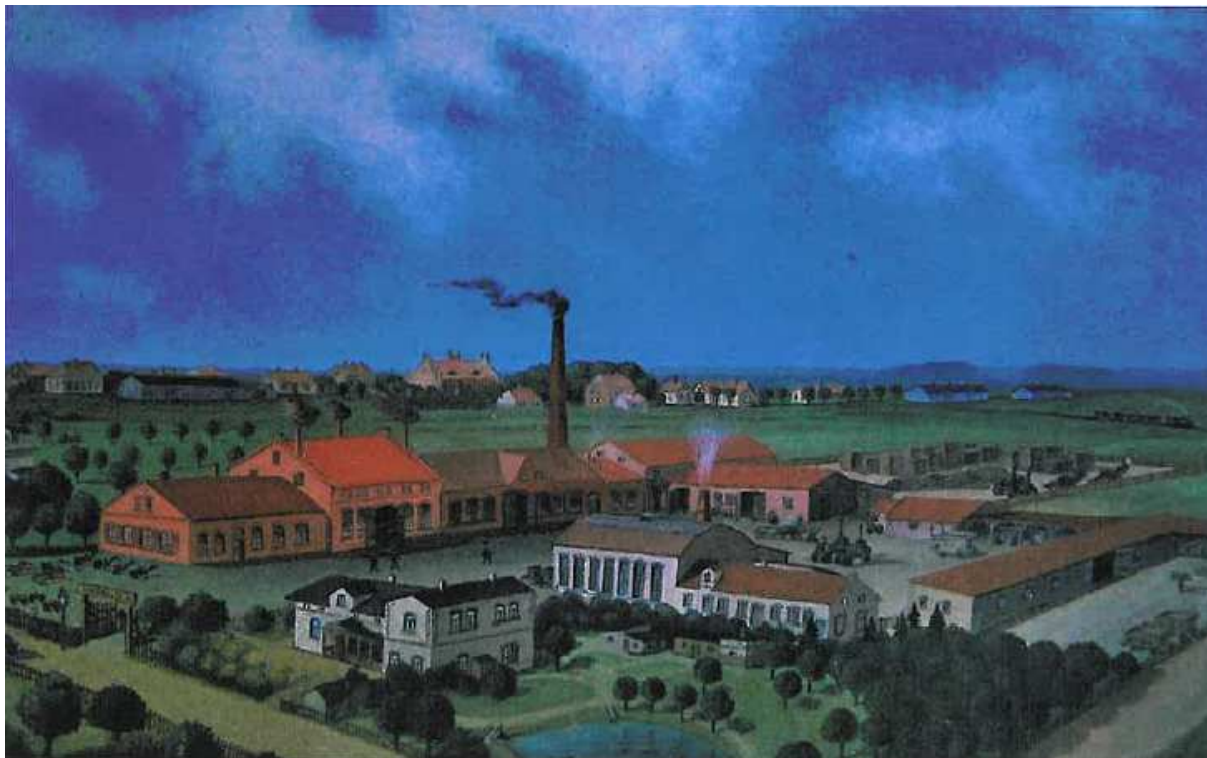
FAMA Sp. z o.o. w Gniewie obchodzi w tym roku 165. rocznicę swojego istnienia. Rozpoczęła ona swoją działalność gdy ziemie te należały do zaboru pruskiego. Rozwijający się kapitalizm potrzebował coraz lepszego poziomu sił wytwórczych, jak i odpowiedniego poziomu techniki. Powstające zakłady w zaborze pruskim były własnością okupanta. Natomiast ludność polska zajmowała w zarządzaniu zakładami podrzędne stanowiska. Tak właśnie rozpoczyna się historia firmy FAMA. Gniew liczył wtedy 2911 mieszkańców a w jego granicach znajdowały się 222 budynki i działały 144 warsztaty rzemieślnicze. FAMA jest jedyną firmą w powiecie tczewskim, która przetrwała tyle lat.

2. Powstanie firmy

W 1852 roku, w miejscu gdzie znajduje się dzisiaj firma FAMA rozpoczęła swoją działalność Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia. Głównym asortymentem produkcji były narzędzia i maszyny dla rolnictwa oraz usługi związane z ich naprawami. W tym niewielkim zakładzie utworzonym przez Hansa Schelera rozpoczęła się historia naszej firmy. Ożywienie gospodarcze w tym rejonie nastąpiło po zbudowaniu nad Wisłą portu rzeczno-żeglarskiego oraz po przekazaniu do użytku bitygo traktu drogowego Królewiec-Bydgoszcz-Berlin. W krótkim czasie powstały kuźnia i odlewnia a następnie stolarnia i malarnia. Po 4 latach działalności śmierć właściciela spowodowała, że zakład przejął Fryderyk Mews. Wprowadził on między innymi żuraw drewniany na odlewni, który był wykorzystywany przez 100 lat.

3. Funkcjonowanie na przełomie XIX i XX wieku

Od momentu powstania firma nie zmieniała profilu produkcji. Podstawowymi wyrobami były: półfabrykaty odlewnicze, narzędzia i maszyny rolnicze. Specjalizowano się w usuwaniu awarii i naprawach wyposażenia w okolicznych młynach i gorzelniach. Pod koniec XIX wieku zatrudniano 24 pracowników. Kolejna zmiana właściciela nastąpiła w 1896 roku. Firmę przejęli bracia Otto i Hugo Papendick. Nowi właściciele poczynili wiele inwestycji, które miały na celu modernizację parku maszynowego i rozwój przedsiębiorstwa. Potencjał przedsiębiorstwa został zwiększony poprzez zastosowanie do napędu obrabiarek maszyn parowych. W efekcie zwiększenia produkcji liczba zatrudnionych osób wzrosła w roku 1925 do 60. Przedstawiony na fotografii 3.1 widok obiektów fabryki, które już istniały na początku wieku XX niezbicie potwierdza, że firma rozwijała się dynamicznie. Rozszerzono asortyment do wytwarzania urządzeń gorzelniczych, młynarskich a także świadczone usługi dla rolnictwa. Na Fot. 3.1 przedstawiono widok fabryki w około 1910 roku.

Fot. 3.1. Widok fabryki około 1910 r. **Phot.3.1.** Factory view about 1910.

4. Okres dwudziestolecia międzywojennego i okupacji

Po powrocie Gniewa w granice państwa polskiego od 1920 do 1931 r. firmą jednoosobowo zarządzał Otto Papendick. Kryzys ekonomiczny w latach 1929–1933 spowodował, że w roku 1933 zatrudnienie zostało zmniejszone do 18 osób. Po śmierci Otto Papendicka firmę przejęły jego dzieci. Od roku 1929 aż do wybuchu II wojny światowej produkcja i zatrudnienie spadły do 50% stanu wyjściowego. Pogorszeniu uległy warunki socjalne i płacowe załogi. W okresie tym 3 stanowiska „kierownicze” zajmowali Niemcy, pozostałe zaś Polacy. Wkroczenie wojsk niemieckich wzmocniło pozycję współwłaścicieli, jednocześnie osłabiając status tej części załogi, która przyznawała się do polskiego pochodzenia. Pomimo że dwaj synowie Otto Papendicka (współwłaściciele firmy) powołani zostali do wojska firmę prowadzili pozostali członkowie rodziny. W okresie II wojny poszerzono ofertę produkcyjną o półprodukty dla potrzeb armii. Aby sprostać zamówieniom, dokonano nowych zakupów tokarek, frezarki oraz młota pneumatycznego. Okres pomyślnej koniunktury trwał przez około 5 lat. W 1944 r. w miarę zbliżania się linii frontu spadała produkcja aż do kompletnego zaniku. W obawie o swą hitlerowską przeszłość właściciele fabryki opuścili Gniew.

5. Odbudowa ze zniszczeń wojennych i dalszy rozwój do początku lat 90. XX wieku

Działania wojenne spowodowały, że budynki zostały zniszczone w 30%, a większość maszyn została zagrabiona przez wycofujących się Niemców. Park maszynowy został mocno zdekompletowany.

5.1 Przejęcie firmy przez państwo i przystąpienie do odbudowy oraz uruchomienia produkcji

Porzucone mienie przez dotychczasowych właścicieli zostało przejęte z mocy urzędu przez Państwo Polskie zaraz po wyzwoleniu tj. 7 marca 1945 r. i podporządkowane Okręgowemu Urzędowi Likwidacyjnemu. Jeszcze w 1945 r. firma przeszła we władanie Wojewódzkiej Dyrekcji Przemysłu Miejsowego w Gdańsku. Zaangażowanie gniewian w odbudowę rozpoczęło się od odgruzowania budowli i doprowadzeniu do stanu używalności pozostałych maszyn. Przywracanie zdolności produkcyjnych rozpoczęło od uruchomienia maszyny porowej, która

była jedynym możliwym do wykorzystania źródłem energii. Zastosowano ją między innymi do obrabiarek, które zapoczątkowały wytwarzanie urządzeń dla potrzeb rolnictwa. Dzięki uruchomieniu odlewni żeliwa możliwe było uruchomienie elektrowni wodnej w Stockim Młynie z której popłynął prąd do Tczewa i południowej części powiatu. W początkowym okresie zatrudniano 24 osoby. Po przeprowadzeniu drobnych modernizacji rozpoczęto produkcję i naprawy urządzeń dla rolnictwa. Sytuacja finansowa nie pozwalała przeznaczać środków finansowych na remonty budynków i hal, a nawet w 1946 r. na wypłatę pełnych wynagrodzeń załozdze. Z dniem 29 stycznia 1948 r. Ministerstwo Przemysłu Drobno i Rzemiosła, któremu firma podlegała ustalono nową nazwę przedsiębiorstwa – Państwowa Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewnia Żeliwa nr 3 w Gniewie.

5.2 Zrzeszenie z przemysłem okrętowym

Efektom reorganizacji jednostki nadrzędnej w Zjednoczeniu wyodrębniono i powołano do działania Zakład Przemysłu Sprzętu Okrętowego od 4 września 1948. Dla firmy była to operacja przełomowa. Sporządzono plan odbudowy i rozbudowy zakładu na najbliższe lata. Nawiązano bliską współpracę ze Stocznią Gdańską, jak i pozostałymi przedsiębiorcami. Zwiększone zapotrzebowanie na produkowany asortyment spowodowało wzrost zatrudnienia z 24 do 79 osób. Następuje rozbudowa i modernizacja zakładu a zatrudnienie zwiększa się do 120 osób. W 1950 r. załoga produkuje wyposażenie i takielunek okrętowy, a zatrudnienie wzrasta do 170 osób. Zarządzeniem z dnia 7 sierpnia 1951 r. dokonano zmiany przedsiębiorstwa na Fabryka Maszyn i Odlewnia W 1952 r. firma dysponowała pomieszczeniami produkcyjnymi i pomocniczymi o łącznej powierzchni 1525m². Pierwsza połowa lat pięćdziesiątych upłynęła bez zasadniczych zmian w profilu produkcji. Od 1 stycznia 1956 r. Fabryka Maszyn i Odlewnia wraz z 27 przedsiębiorstwami, dwoma stoczniami i dwoma zakładami naukowo-badawczo-rozwojowymi oraz Centralą Handlu Zagranicznego podporządkowana zostaje organizacyjnie Zjednoczeniu Przemysłu Okrętowego w Warszawie. Od roku 1956 rozpoczyna działalność służba technologiczno-konstrukcyjna rozszerzająca zakres oferowanych produktów dla przemysłu okrętowego. Zacieśnienie współpracy między biurami w branży morskiej oraz wydzielenie ze struktury zakładowej Biura Konstrukcyjnego było znaczącym etapem w rozwoju firmy. Nawiązano współpracę z Centralami Handlu Zagranicznego CENTROMOR i PROMOR w Gdańsku. Zapotrzebowanie rynku, wprowadzanie postępu technicznego, zmiany przepisów związanych z wymogami bezpieczeństwa oraz konkurencja krajowa i zagraniczna ciągle wymuszały poszerzenia gamy produkowanych wyrobów zarówno dla odbiorców branży morskiej, lądowej, oraz kopalń podziemnych wydobywających surowce mineralne. Dynamiczny rozwój firmy przypada na lata 1960–1970. Dla zapewnienia dopływu fachowej kadry dla firmy w 1961 r. zaczęła funkcjonować Szkoła Zawodowa, która kształciła przyszłych pracowników w ilości 25–30 absolwentów zapewniając corocznie siłę roboczą. Cały czas park maszynowy był unowocześniany, modernizowany i powiększany (w 1965 r. firma posiadała np. 50 tokarek). W ramach wypracowanych środków inwestowano w budownictwo mieszkaniowe przeznaczone dla rodzin pracowników. Stanowiły one własność firmy. Efektem tych działań było zasilenie z zewnątrz kadrami specjalistów i fachowców niezbędną do poszerzenia i unowocześnienia wytwarzanych wyrobów. W latach 1960 do 1970 co roku był wprowadzany jeden lub kilka produktów do stosowania w przemyśle okrętowym. Istniejąca odlewnia żeliwa wytwarzająca półfabrykaty, które zaspokajały potrzeby firmy, a nadwyżki były zbywane na zewnątrz. O dynamice produkcji odlewów żeliwnych i kolorowych z brązu świadczą następujące dane z produkcji w latach:

- 1960 r. 165,2 t. żeliwa i 20,8 t. kolorowych i z brązu,
- 1965 r. 290,8t. żeliwa i 32,6t kolorowych i z brązu,
- 1970 r. 514,0t. żeliwa i 15,0t kolorowych i z brązu.

Dla porównania zatrudnienie w tym okresie wynosiło:

- 1960 r. ogółem 333osoby w tym 13 uczniów,
- 1965 r. ogółem 485osób w tym 69 uczniów,
- 1970 r. ogółem 611osób w tym 13 uczniów.

Istotną dla firmy inwestycją była w latach 1966–1968 budowa hali oddziału mechanicznego w której znalazły się pomieszczenia dla szkoły przyzakładowej. W 1971 rozpoczęto kolejną inwestycję, tj. budowę nowego zakładu. Kubatura wznoszonych obiektów wynosiła 70 220 m³, a zajmowana powierzchnia to 4280 m². Na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych firma zawierała kontrakty poprzez centrale: CENTROZAP, METAEXPORT i PROZEMAK na dostawy produktów nie związanych z przemysłem okrętowym dla RFN, NRD, ZSRR i innych. Eksportowano także przez firmy NAWIMOR, CHZ, H. CEGIELSKI. Ta ekspansja eksportowa spowodowała, że wyroby firmy znalazły zastosowanie w prawie wszystkich krajach Europy, a także

w USA, Chinach czy Turcji. Nowa inwestycja oddana do użytku w 1973 r. umożliwiła podjęcie produkcji najbardziej skomplikowanych urządzeń na rzecz gospodarki morskiej. Oferowany i produkowany asortyment obejmował wyposażenie jednostek łowczych produkowanych w stoczniach: USTKA, Wisła, GRYFIA i PÓLNOĆNA w najnowocześniejsze zespoły połowowe składające się z zespołów sieciowych i trałowych. Wszystkie stocznie zaopatrywały się w Famie w urządzenia ratunkowe i ratownicze, zespoły obsługi bomb, komplety trapowe a także specjalistyczne wyposażenie pokładowe. Dla budowanych statków naukowo-badawczych zabezpieczano całą gamę urządzeń będącym wyposażającym laboratoria i służącym prowadzonym badaniom. Wyposażano również okręty budowane na potrzeby Marynarki Wojennej oraz państw Układu Warszawskiego w postaci przybrzeżnych elektrowni, szpitalowców, trałowców, torpedowców i jednostek desantowych. Pomimo że w połowie lat 80. XX wieku, z przyczyn z przyczyn ekologicznych firma zmuszona została do likwidacji galwanizerni i odlewni żeliwa, z tego tytułu nie ograniczono produkcji. Znalezienie podwykonawców nie miało wpływu na poszerzenie oferty produkcyjnej krajowej jak i zagranicznej.

6. Transformacja gospodarcza po 1989 roku

Przemiany społeczne oraz zmiany systemowe, jakie nastąpiły w Polsce po 1989 r. spowodowały nagły zwrot w gospodarce, przemieniając ją z planowo rozdzielczej na rynkową. W początkowym okresie nie spowodowało to zaburzeń organizacyjno-ekonomicznych, ponieważ aktualne pozostały zawarte przez CENTROMOR kontrakty – szczególnie z państwami zachodnimi. Pozwoliło to zarówno stoczniom, jak i zapleczu – w tym i Famie na spokojną niczym nie zagrożoną egzystencję. Do końca 1992 r. sytuacja finansowa Zrzeszenia Przedsiębiorstw Produkcji Okrętowej i podległych jemu firm była bardzo dobra. Anulowanie kontraktów zawartych z byłym Związkiem Radzieckim za pośrednictwem CENTROMORU, brak zaufania zagranicznych klientów do polskich producentów statków spowodowany zmianami polityczno-gospodarczymi w kraju oraz przejęcie roli negocjatorów kontraktowych przez poszczególne stocznie i zakłady kooperacyjne, spowodowały mały spadek zapotrzebowania na potrzeby rynku okrętowego. Wymusiło to na przedsiębiorstwie konieczność zmiany profilu produkcji. Zaoferowano urządzenia „małej mechanizacji” dla rynku lądowego i górniczego. Włożono wiele wysiłku dla częściowego opanowania tego segmentu działalności i ograniczenia konkurencji krajowej i zagranicznej. Efekty zostały uzyskane w wyniku poniesienia znaczących kosztów.

7. Wpływ skutków kryzysu na sytuację w firmie

W latach 1991–1995 firma posiadała teren o łącznej powierzchni 5,6131 ha. Ponadto była właścicielem ośrodka wypoczynkowego o pow. 1,77 ha. Na terenie zakładu znajdowały się 32 budynki pochodzące w przeważającej części z XIX i pierwszej połowy XX wieku w starej części firmy, które były zużyte w dużym stopniu i wymagały remontu. Park maszynowy, który stanowiły 124 maszyny i urządzenia miały uniwersalny charakter. W głównej części były poza kilkoma tokarkami sterowanymi numerycznie, nie były to urządzenia nowoczesne. Druzgocącą dla prawidłowego funkcjonowania firmy sprawą okazało się wprowadzenie w życie aktów prawnych umożliwiających przeprowadzenie postępowań układowych. Były one korzystne dla dużych jednostek organizacyjnych, natomiast dla firmy Fama miały znaczenie katastrofalne. Skutki postępowań dla Famy okazały się fatalne. Przedsiębiorstwo nie skorzystało z przywileju postępowania układowego, ponieważ nie było zadłużone w bankach (nie korzystało z kredytów), co skazywało je na niepowodzenie w działaniu na rzecz oddłużania. Aby zapewnić ciągłość funkcjonowania zakładu w 1993 r. podjęto współpracę kooperacyjną na niekorzystnych finansowo dla FAMY zasadach rozliczeniowych z firmą HATLAPA. Od 1994 r. dominującą pozycję wśród kontrahentów miała niemiecka firma HATLAPA. Dzięki tej współpracy osiągnano znaczny wzrost produkcji. Jednak okazała się ona dla FAMY niekorzystna, o czym świadczyły ujemne wyniki finansowe kontraktu. Warunki określone w umowie wymuszały sprzedaż wysoko przetworzonych wyrobów znacznie poniżej ceny, jaką wykonawca powinien uzyskać. Dekadę lat 90. zakład rozpoczął z bardzo dobrymi wynikami ekonomiczno-finansowymi. Osiągnięto rentowność operacyjną na poziomie 35,2%, a rentowność netto 8,3%. Niestety następne lata przyniosły coraz gorsze rezultaty, a w I kwartale 1995 r. rentowność netto wynosiła – 25%. Za szczególnie niebezpieczny należy uznać fakt, iż firma nie była w stanie uzyskać dodatniej rentowności operacyjnej za 1994 rok i w I kwartale 1995. Bezpośrednim powodem katastrofalnej sytuacji było zjawisko dekonunktury w polskim przemyśle okrętowym w latach 1991–1993. Decyzją Wojewody Pomorskiego z marca

1995 r. ustalony został dla FAMY zarząd komisaryczny, który trwał do 30.11.1997 r. Opracowano i wdrożono Program Restrukturyzacji i Plan Naprawczy firmy.

8. Droga powrotu do FAMY

Od 1997 r. w krótkich odstępach czasowych następowały przekształcenia i zmiany własnościowe, które były w większym lub mniejszym stopniu zależne od władz przedsiębiorstwa, lecz każdorazowo przy znaczącym ich zaangażowaniu. Harmonogram ich był następujący:

1. 12 listopada 1997 r. ZMO FAMA postawiona w stan likwidacji w celu prywatyzacji, jednocześnie uchylając zarząd komisaryczny nad firmą i wyznaczając likwidatora,
2. 3 marca 1998 r. Skarb Państwa i Stocznia Szczecińska S.A. założyli firmę Zakłady Mechanizmów Okrętowych FAMA Sp. z o.o., która z założenia powstała w związku z likwidacją ZMO FAMA, w celu prowadzenia działalności gospodarczej,
3. 10 września 1998 r. zmieniono współwłaściciela i nazwę firmy na ULSTEIN FAMA Sp. z o.o. z kapitałem założycielskim, którego udziałowcami zostali: ULSTEIN HOLDING ASA oraz Skarb Państwa.
4. W wyniku zmian kapitałowych ULSTEIN FAMA Sp. z o.o. została przejęta przez brytyjską firmę VICKERS, która w krótkim czasie przejęła grupa kapitałowa ROLLS-ROYCE. W efekcie tych zmian firma uzyskała dostęp do nowoczesnych technologii systemów zarządzania i kapitału pozwalającego na rozwój przedsiębiorstwa.
5. 1 kwietnia 2004 r. powstała spółka pod nazwą FAMA Sp. z o.o. . Nowa spółka została utworzona na bazie wydzielonego strukturalnie Segmentu Produktów FAMY z ULSTEIN FAMA Sp. z o.o. Prezesem Zarządu zostaje pan Kazimierz Poznański, który pełni tę funkcję nadal.

Firma oferuje swoje wyroby dla:

- górnictwa,
- przemysłu lądowego,
- przemysłu okrętowego.

9. Potencjał firmy FAMA Sp. z o.o.

Na dynamiczne i prężne działanie na rynku składa się potencjał techniczny i ludzki.

9.1 Potencjał techniczny

FAMA Sp. z o.o. jest firmą produkcyjną, posiadającą nowoczesny i wyspecjalizowany park maszynowy, wieloletnie doświadczenie w branży oraz wysoko wykwalifikowaną kadrę pracowniczą. Dysponując własnym Biurem Badawczo-Rozwojowym współpracującym z placówkami naukowo-technicznymi, realizuje projekty o najwyższym stopniu zaawansowania technologicznego. Jednym z najważniejszych osiągnięć w ostatnim czasie jest opracowanie i wdrożenie do produkcji nowego rozwiązania dla produkowanych przez nas jednostek hydraulicznych, zasilanych emulsją olejowo-wodną HFA . Zwiększone zostało m.in. ciśnienie robocze, a także moc, bez zmiany gabarytów samych silników. Dzięki stałemu zwracaniu uwagi na rozwój oferowanych produktów, firma umacnia swoją pozycję na rynku. Pozwala to w pełni reagować na potrzeby coraz bardziej wymagających klientów. Jednym z innowacyjnych rozwiązań opracowanych przez Biuro Badawczo-Rozwojowe spółki, jest urządzenie do prostowania i kształtowania na zimno uszkodzonych elementów obudowy chodnikowej. Jest to jedyne dostępne rozwiązanie na rynku, pozwalające na ich regenerację w warunkach dołowych. Regenerowane elementy obudowy mogą być ponownie wykorzystywane do zabudowy w chodniku. Park maszynowy w firmie stanowią najnowocześniejsze urządzenia stosowane do produkcji wyrobów oferowanych na rynku. Na potencjał produkcyjny i zasoby technologiczne składają się między innymi zastosowania maszyn i urządzeń o najwyższych standardach takich jak:

- wycinarka laserowa eVision Model F 3.0 z automatycznym magazynem blach,
- uniwersalne centrum obróbcze DMU 105 Monoblock,

- próżniowy piec do obróbki cieplnej,
- elektrodrążarka drutowa Typ FA 10 S,
- tokarko-frezarka CTX Beta 1250 TC,
- malarnia proszkowa z opcją pasywacji.

Wszystkie te urządzenia zainstalowano w nowoczesnych halach produkcyjnych . Widok na zakład funkcjonujący przedstawia Fot. 9.1.1

Fot. 9.1.1 Widok na firmę FAMA Sp. z o.o. w Gnieźnie **Phot. 9.1.1.** View of FAMA Sp. z o.o. in Gniezno

9.2 Potencjał ludzki

Polityka kadrowa i jej realizacja w firmie FAMA Sp. z o.o., to ważny element prawidłowego funkcjonowania. Naszym celem jest stworzenie aktywnego zespołu ludzi realizujących strategię firmy. Każdy z pracowników przyczynia się do sukcesu całego zespołu, za którego odpowiedzialność ponoszą również wszyscy. Naszych pracowników uważamy za jeden z najważniejszych zasobów, jakim dysponujemy. Pracownicy tworzą, kształtują i rozwijają firmę. Dzięki zdolnościom przyciągania młodych, energicznych, kreatywnych i zaangażowanych pracowników, posiadamy cenny kapitał ludzki. Celem jest zatrudnianie osób ambitnych, dla których przyczynienie się do sukcesu firmy stanowi wyznacznik ich samorealizacji. Podejmujemy starania w zachęcaniu naszych pracowników do podejmowania nauki, doskonalenia swoich umiejętności i podnoszenia kwalifikacji zawodowych. Realizujemy szkolenia pracowników mające na celu poszerzenie wiedzy na temat funkcjonowania firmy oraz poprawę efektywności pracy zespołowej w zakresie realizacji zadań. FAMA jest firmą, w której kreatywni pełni energii zaangażowania ludzie pracują wspólnie, aby realizować ambitne cele dbając jednocześnie o zapewnienie jak najwyższych standardów. Firma posiada własne Centrum Badawczo Rozwojowe, które prowadzi prace badawczo – rozwojowe oraz wdraża nowe technologie. Ponadto współpracuje z jednostkami naukowymi efektem czego są wprowadzane na rynek nowe produkty bądź istniejące są modernizowane. Obecnie realizujemy trzy prace badawcze przy współpracy z Politechnikami Gdańską i Wrocławską. Zadania realizowane są przez załogę liczącą 190 osób. Z przeprowadzonej analizy wynika, że 101 osób uzyskało wykształcenie w obecnym Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych im. ks. Henryka Mrossa w Gnieźnie. Ponadto 81 osób uzyskało wykształcenie zasadnicze zawodowe (praktyka zawodowa FAMA), a 20 osób uzyskało wykształcenie średnie

(licealne techniczne, ogólne). Analizując miejsce zamieszkania to 97 pracowników pochodzi z gminy Gniew. Dla 75 pracowników firma FAMA jest pierwszym i jedynym zakładem pracy.

10. Podsumowanie

Historia naszej firmy rozpoczęła się od niewielkiego zakładu rzemieślniczego uruchomionego w 1852 r. w Gniewie, który wówczas znajdował się w zaborze pruskim. Historia tego zakładu związana była ze świadczeniem usług dla ludności aż do lat 50. XX wieku. Dopiero dynamiczny rozwój firmy po II wojnie światowej spowodował wzrost zatrudnienia, gdzie pracodawcy musieli zabiegać, aby pozyskać odpowiednią ilość załogi do realizacji zadań. Dbalność o zapewnienie odpowiednio wykwalifikowanej załogi był początkiem współpracy ze szkolnictwem zawodowym, które odegrało znaczącą rolę. Wyroby produkowane eksportowane były nie tylko do państw układu RWPG, ale również do państw kapitalistycznych. Transformacja ustrojowa doprowadziła do zmian własnościowych, czego efektem jest dobra kondycja finansowa spółki FAMA. Należy nadmienić, że firma Fama od 165 lat zajmuje tę samą lokalizację w Gniewie. W większości załogę zakładu stanowią pracownicy mieszkający w Gniewie i w przeszłości odbywali praktyczną naukę zawodu w firmie FAMA Sp. z o.o.

Literatura

1. Pastewski Z. 2012: FAMA 160 lat od Fabryki Maszyn Rolniczych i Odlewni do FAMA Sp. z o.o.